

Mottagarens referens: Fö2025/00151
Regeringskansliet
Försvarsdepartementet

Remissvar över betänkande "Plikten kallar! En modern personalförsörjning av det civila försvaret"

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) har anmodats inkomma med synpunkter på ovan rubricerade remiss och önskar framföra följande.

Sammanfattning

SVA vill framföra att myndigheten ställer sig positiv till utredningens gedigna genomförande och kan ligga som grund till det fortsatta arbetet med att organisera personalförsörjning av det civila försvaret. SVA har i detta yttrande haft ett fokus på myndighetens ansvarsområde och beredskapssektorn livsmedelsförsörjning och dricksvatten. Myndigheten ser att många av utredningens förslag i förlängningen kan leda till att avsevärt höja Sveriges förmåga.

Inom beredskapssektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten finns behov att kartlägga personalbehoven. Sektorn har en bred verksamhet som har behov av många spetskompetenser och en del av dessa kompetenser behövs även i andra sektorer. SVA ser att det i framtiden kan finnas behov av civil tjänsteplikt för personalförsörjningen inom beredskapssektorn.

SVA anser att förslagen på tydligare regler är bra och tycker att den tydligare terminologin ökar förståelsen. Förslaget att alla i en krigsorganisation registreras är de alternativ som myndigheten förespråkar. Möjligheten att kunna anvisa till utbildning med allmän tjänsteplikt ses som värdefull.

Allmän tjänsteplikt förutsätter beslut att sådan ska gälla och då för de som omfattas av totalförsvarsplikt. Att inte fullgöra sin allmänna tjänsteplikt medför straffansvar. SVA ser att det finns en viss osäkerhet i tidsperioden mellan fredstid och beslut om att allmän tjänsteplikt inträder.

SVA delar utredningens uppfattning om att det behövs ett undantag från kravet på samtycke till registerkontroll enligt säkerhetsskyddslagen i förhållande till totalförsvarspliktiga som ska fullgöra civilplikt. SVA delar också uppfattningen om att det är Pliktverket som bör genomföra bedömningen av säkerhetsprövningen. Självva beslutet om inplacering i säkerhetsklass, eller inte, måste dock även fortsatt ligga hos mottagande myndighet.

SVA ställer sig positiv till en samordning av personalförsörjning på nationell nivå.

Specifika synpunkter

Kapitel 15 Utgångspunkter och kriterier för personalförsörjningen

SVA kommenterar ser positivt på att frågan om hur omfördelningen av personal enligt förfarandelagen ska ske i praktiken tas upp. Att arbetsskyldigheten har utvidgats genom beredskapskollektivavtal.

Kapitel 18 Personalförstärkning i olika delar av det civila försvaret

Inom beredskapssektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten är det oklart vilka behov av personalförstärkning som finns. Livsmedelsförsörjning är en central förmåga vid höjd beredskap och det finns behov av kartläggning av personalbehoven. Det finns förmågor som är nödvändiga till exempel förmän inom primärproduktionen, laboratoriepersonal för smittor och växtskadegörare och reparatörer av teknikutrustning som t.ex mjölkningsrobotar. Det kommer finnas behov av personal över hela Sverige vilket ökar behoven.

SVA ser att det i framtiden kan finnas behov av civilplikt inom beredskapssektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten. Civilplikten kan säkerställa kompetens i personalförsörjningen, men kräver kontinuerlig utbildning och övning.

Allmän tjänsteplikt ger större frihet, men vid behov av kvalificerad personal har man den egna personalen att laborera med. Specialistkompetenser är i hög grad ianspråktaga och står därmed inte till arbetsmarknadens förfogande och man kan därför inte räkna med att Arbetsförmedlingen kan anvisa personal.

SVA har möjlighet att bistå humansidan med mikrobiologiska laboratorieanalyser, vilket gjordes under pandemin då SVA utförde covidanalyser.

Det är viktigt att komma ihåg att de kompetenser som finns i respektive beredskapssektor även kan vara användbara i andra beredskapssektorer. De viktiga samhällsfunktionerna smittskydd-människa och smittskydd-djur har starka kopplingar, både vad gäller förmågor och kompetenser och att många sjukdomar kan smitta både djur och människor.

I beskrivningen av beredskapssektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten saknas personalbehoven inom den viktiga samhällsfunktionen Smittskydd-djur. SVA anser att det, liksom på humansidan, är av stor vikt att säkerställa personal vid omfattande smittspridning på djur, vilket inkluderar personal för smittspårning, provtagning och mikrobiologiska laboratorieanalyser. Smittspridning kan påverka livsmedelsförsörjningen och många sjukdomar smittar både djur och människor. I rapporten "Reglering av veterinärpersonal med mera vid höjd beredskap" (skriven av Jordbruksverket och Livsmedelsverket) belyser man vikten av personal med upparbetad specialkunskap inom veterinärmedicinsk laborativ verksamhet. I definitionen av veterinärpersonal föreslås att sådan personal inkluderas. SVA är positiva till att veterinärverksamhet står kvar som en verksamhet där civilplikt får fullgöras då behovet kan uppstå i framtiden. Begreppet veterinärverksamhet bör omfatta all nödvändig personal inom verksamheten.

Kapitel 19 Tydligare regler för det civila försvarets personalförsörjning

SVA instämmer i att terminologin behöver förtydligas och tycker att valet av begreppen krigsplacering respektive beredskapsregistrering är bra. Det har ett tydligt signalvärde att använda olika termer för att öka kunskapen om vad de olika begreppen innefattar.

SVA anser att förslag 2, att alla i en krigsorganisation registreras, är det mest lämpliga då Plikt och prövningsverket därmed kan se vilka personer som är ianspråktagna. Detta alternativ blir också tydligast för alla berörda. Det är av stor vikt att detta utförs snarast då det kan bli svårt att utföra under höjd beredskap.

Kapitel 20 Tydligare regler om allmän tjänsteplikt

Förslaget att kunna anvisa till utbildning med allmän tjänsteplikt anser SVA vara värdefullt. Att minska beroendet av frivillighet och inte förlita sig endast på frivillighet borde kunna ge god effekt på tex planering, mobilisering och robusthet.

Kapitel 25 Säkerhetsskydd och säkerhetsprövning

SVA delar utredningens uppfattning om att det behövs ett undantag från kravet på samtycke till registerkontroll enligt säkerhetsskyddslagen i förhållande till totalförsvarspliktiga som ska fullgöra civilplikt, det vill säga att sådan registerkontroll som ska göras för placering i säkerhetsklass 3 ska kunna göras av den totalförsvarspliktige utan föregående placering i säkerhetsklass. SVA delar också uppfattningen om att det är Pliktverket som bör genomföra bedömningen av säkerhetsprövningen. Själva beslutet om inplacering i säkerhetsklass, eller inte, måste dock även fortsatt ligga hos mottagande myndighet.

Kapitel 26 Inriktning och samordning av personalförsörjning

SVA ställer sig positiv till en samordning av personalförsörjning på nationell nivå. En sådan samordnad funktion kommer att kräva detaljerad kunskap om totalförsvarsviktiga verksamheter och deras behov av personal med olika specialistkompetenser. Denna samordnande funktion får ett stort ansvar om det förutom samordning även är tänkt att det ingår i arbetet att göra prioriteringar av personal mellan olika verksamheter som kan finnas inom olika beredskapssektorer.